

УДК 378.04:793];37.016:793.33

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/47-4-7>

Олена ТАРАНЦЕВА,

orcid.org/0000-0003-0657-2432

*кандидат педагогічних наук, доцент, заслужений працівник культури України,
доцент кафедри хореографії*

*Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка
(Полтава, Україна) elenatarantseva.millennium@gmail.ua*

МОДЕЛЬ РЕАЛІЗАЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИХ УМОВ ВИКЛАДАННЯ ДУЕТНО-СЦЕНІЧНОГО ТАНЦЮ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ХОРЕОГРАФІВ

У статті розкривається актуальність проблеми удосконалення методики викладання дуетно-сценічного танцю, що є невід'ємним і важливим складником фахової підготовки майбутніх хореографів. Зосереджується увага на тому, що для ефективного її вирішення слід створити відповідні організаційно-методичні умови в освітньому процесі закладу вищої освіти як комплексу дидактико-методичних можливостей, технологій і засобів організації освітнього процесу у вищій школі, які забезпечують ефективність і результативність цього процесу у підготовці майбутніх хореографів.

Визначено сукупність організаційно-методичних умов викладання дуетно-сценічного танцю у підготовці майбутніх хореографів (створення у закладі вищої освіти педагогічних майстерень дуетно-сценічного танцю викладачів хореографічних дисциплін і залучення студентів до їхньої діяльності; розроблення системи сучасного дидактико-методичного забезпечення для викладання дуетно-сценічного танцю; активізація дуетних виступів у студентських хореографічних колективах на культурно-мистецьких івентах). Розроблено модель реалізації організаційно-методичних умов, котра включає методологічно-цільовий, змістово-методичний та оцінювально-результативний блоки. Методологічно-цільовий блок відображає мету, методологічні підходи (компетентнісний, діяльнісний, акмеологічний, особистісно орієнтований, технологічний, системний, ресурсно орієнтований), дидактичні та специфічні принципи, які покладаються в основу реалізації визначених організаційно-методичних умов викладання дуетно-сценічного танцю у підготовці майбутніх хореографів. Змістово-методичний блок містить організаційно-методичні умови як один із ключових складників моделі та дидактико-методичні складники їх реалізації (навчальна дисципліна «Дуетно-сценічний танець та методика його викладання», цифрові навчальні ресурси для її вивчення, авторська педагогічна майстерня Олени Таранцевої «Дуетно-сценічний танець» і спецкурс «Теорія і методика українського народно-сценічного танцю»). Оцінювально-результативний блок відображає визначені критерії оцінювання набутих студентами практичних навичок з виконання дуетно-сценічного танцю (пізнавальний, методичний, практичний); репродуктивний, репродуктивно-творчий, продуктивно-творчий рівні сформованості цих навичок та очікуваний результат від реалізації моделі.

Ключові слова: *хореографія, методика хореографічної освіти, дуетно-сценічний танець, організаційно-методичні умови.*

Olena TARANTSEVA,

orcid.org/0000-0003-0657-2432

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Honored Worker of Culture of Ukraine,

Associate Professor at the Department of Choreography

Poltava National Pedagogical University V. G. Korolenko

(Poltava, Ukraine) elenatarantseva.millennium@gmail.ua

MODEL OF IMPLEMENTATION OF ORGANIZATIONAL AND METHODOLOGICAL CONDITIONS OF TEACHING DUETO-STAGE DANCE IN PREPARATION OF FUTURE CHOREOGRAPHERS

The article reveals the urgency of the problem of improving the methodology of teaching duet-stage dance is an integral and important component of professional training of future choreographers. Attention is focused on the fact that for its effective solution it is necessary to create appropriate organizational and methodological conditions in the educational process of higher education as a set of didactic and methodological opportunities, technologies and tools for organizing the educational process in higher education choreographers.

The set of organizational and methodological conditions for teaching duet and stage dance in the preparation of future choreographers (creation of pedagogical workshops of duet and stage dance teachers of choreographic disciplines and involvement of students in their activities; intensification of duet performances in student choreographic groups at cultural

and artistic events). A model of realization of organizational and methodological conditions has been developed, which includes methodological-target, content-methodical and evaluation-effective blocks. Methodological and target block reflects: purpose; methodological approaches (competence, activity, acmeological, personality-oriented, technological, systemic, resource-oriented); didactic and specific principles that underlie the implementation of certain organizational and methodological conditions for teaching duet and stage dance in the training of future choreographers. Content-methodical block contains organizational and methodological conditions as one of the key components of the model, and didactic-methodical components of their implementation (discipline "Duet-stage dance and methods of its teaching", digital educational resources for its study, author's pedagogical workshop Elena Tarantseva "Duet and Stage Dance" and a special course "Theory and Methods of Ukrainian Folk and Stage Dance". The evaluation and performance block reflects the defined criteria for evaluating the practical skills acquired by students in performing duet-stage dance (cognitive, methodological, practical); reproductive, reproductive-creative, productive-creative levels of formation of these skills and the expected result from the implementation of the model.

Key words: choreography, methods of choreographic education, duet-stage dance, organizational-methodical conditions.

Постановка проблеми. Методика викладання дуетно-сценічного танцю є невід'ємним і важливим складником фахової підготовки майбутніх хореографів, цілісністю, виділеною у процесі освітньої діяльності, тому слугує предметом об'єктивного наукового дослідження. Безсумнівно, для ефективного вирішення проблеми удосконалення методики викладання дуетно-сценічного танцю слід створити відповідні організаційно-методичні умови в освітньому процесі закладу вищої освіти (ЗВО) як комплексу дидактико-методичних можливостей, технологій і засобів організації освітнього процесу у вищій школі, які забезпечують ефективність і результативність цього процесу у підготовці майбутніх хореографів.

Аналіз досліджень. Проблематику викладання дуетно-сценічного танцю у підготовці майбутніх хореографів висвітлювали у своїх працях А. Басов, О. Енська, А. Максименко, В. Пуйова, В. Пуйов, М. Серебренніков, І. Ткаченко, В. Шевченко та інші дослідники. Дотичними до цієї проблеми є наукові розвідки Н. Базарової, Г. Березової, А. Ваганової, С. Головкиної, В. Зв'яздочкина, Л. Цветкової та інших учених, які розкривають проблеми методики навчання різних видів танцю у системі хореографічної освіти.

Мета статті – розробити модель реалізації організаційно-методичних умов викладання дуетно-сценічного танцю у підготовці майбутніх хореографів.

Виклад основного матеріалу. Сучасна методична система підготовки майбутніх хореографів потребує суттєвих змін у площині дидактики й методики професійної освіти, що викликано стрімким розвитком хореографічного мистецтва та зростанням вимог щодо майстерності викладачів хореографічних дисциплін. Дієвим механізмом реагування на ці зміни є розробка нових підходів, умов, моделей, методик викладання танцю у системі підготовки майбутніх хореографів. Зокрема, на особливу увагу заслуговує моделювання процесу реалізації організаційно-методич-

них умов викладання дуетно-сценічного танцю у підготовці майбутніх хореографів.

На основі аналізу та систематизації літератури нами було встановлено, що під терміносполученням «дуетно-сценічний танець» розуміється такий вид танцю, який можна представити у трьох загальновідомих формах: танець в унісон «двійкою», танець пари (чоловіка та жінки) та танець-діалог (Пуйова та ін., 1994). Система дуетно-сценічного танцю є поширеною системою роботи хореографічних колективів (дитячих, юнацьких), які працюють у розмаїтті жанрів і видів мистецтва хореографії. Тож фахова підготовка майбутніх хореографів має урахувати необхідність навчання студентів дуетно-сценічного танцю (навичок виконання танцювальних комбінацій, технічно-акробатичних парних рухів, володіння технікою партерної та повітряної підтримки, розвиток відчуття взаємного темпу й руху «в унісон» тощо).

Під час наукового пошуку з'ясовано, що «форма дієвого дуету наділяє хореографію більш глибоким драматизмом, збільшуючи її смислові можливості. У дуєті на перший план висувається проблема взаємодії персонажів, їх спілкування. Персонажі спілкуються між собою, визначаючи їх сполучну дію. У дуєті обидва персонажі важливі, навіть якщо один із них виконує другорядну роль» (Енська та ін., 2020: 150).

Аналітичне осмислення напрацювань учених (А. Басов, О. Енська, А. Максименко, В. Пуйова, В. Пуйов, М. Серебренніков, І. Ткаченко, В. Шевченко та ін.) уможливило виокремити низку *організаційно-методичних умов* викладання дуетно-сценічного танцю у підготовці майбутніх хореографів:

- створення у ЗВО педагогічних майстерень дуетно-сценічного танцю викладачів хореографічних дисциплін і залучення студентів до їхньої діяльності;
- розроблення системи сучасного дидактико-методичного забезпечення для викладання дуетно-сценічного танцю;

– активізація дуетних виступів у студентських хореографічних колективах на культурно-мистецьких івентах (концертах, фестивалях, творчих вечорах, оглядах).

Водночас актуальність, складність і багатоаспектність проблеми нашого дослідження зумовлюють необхідність моделювання реалізаційних механізмів організаційно-методичних умов викладання дуетно-сценічного танцю у підготовці майбутніх хореографів як одного з найбільш оптимальних шляхів її вирішення.

На підставі аналізу праць О. Ільченко, Н. Кононець і В. Мокляка доходимо висновку, що модель реалізації організаційно-методичних умов викладання дуетно-сценічного танцю у підготовці майбутніх хореографів повинна відображати навчання студентів у системі його зв'язків із інформаційним, культурно-освітнім і соціальним середовищем та імітувати спосіб поведінки такої системи професійної підготовки (Кононець, 2016; Kononets et al., 2020).

Надалі, окреслюючи концептуальні положення побудови моделі реалізації організаційно-методичних умов викладання дуетно-сценічного танцю у підготовці майбутніх хореографів, ми зважали на такі *методологічні засади*:

– *компетентнісний підхід* як спрямованість фахової підготовки майбутніх хореографів на досягнення програмних результатів навчання, якими є фахові компетентності, а також на формування у них умінь володіння технікою підтримки та навичок сценічного спілкування між партнерами під час практичних занять із дуетно-сценічного танцю;

– *діяльнісний підхід*, що уможливує розглядати процес викладання дуетно-сценічного танцю у підготовці майбутніх хореографів як максимальну стимуляцію самоосвіти викладача-хореографа, механізм переведення викладача у позицію суб'єкта пізнання, діяльності та спілкування зі студентами мовою танцю, що забезпечує ефективність процесу створення авторських методик;

– *акмеологічний підхід* (педагогіка успіху), яка забезпечує пріоритетність практико-орієнтованих форм організації навчання майбутніх хореографів під час оволодіння ними мистецтвом дуетно-сценічного танцю, покликаних розвивати професіоналізм як базову категорію акмеології; акумулює сукупність методів, форм, засобів організації їхньої освітньої діяльності, орієнтованих на розвиток їхньої фахової компетентності, майстерності у виконанні дуетно-сценічного танцю та задоволення потреб творчого зростання;

– *особистісно орієнтований підхід* як вища форма гуманізації освітнього процесу дає можливість враховувати суб'єктивний досвід викладачів-хореографів, практику індивідуальної роботи зі студентами та створити комфортні умови для самоосвіти майбутніх хореографів, забезпечити побудову індивідуальної траєкторії професійного вдосконалення у мистецтві дуетно-сценічного танцю кожного студента, розвиток його особистісного та творчого потенціалу, а також сприяти формуванню індивідуального авторського стилю викладання дуетно-сценічного танцю;

– *технологічний підхід* заснований на оволодінні викладачами хореографічних дисциплін варіативними технологіями навчання дуетно-сценічного танцю, цифровими технологіями та їх використання в освітньому процесі з метою досягнення високого рівня розвитку навичок виконання технічно-акробатичних парних рухів і техніки підтримки та навичок сценічного спілкування між партнерами під час практичних занять із дуетно-сценічного танцю;

– *системний підхід* вказує на структурованість і багатокомпонентність фахової компетентності майбутніх хореографів; сприяє цілісному погляду на проблему реалізації організаційно-методичних умов викладання дуетно-сценічного танцю у підготовці майбутніх хореографів і дозволяє розглядати їх, по-перше, як крок до удосконалення методики викладання таких видів танцю, а по-друге, забезпечити єдність, цілісність і функціональність усіх складників моделі;

– *ресурсно орієнтований підхід*, котрий зумовлює необхідність застосування педагогічних технологій ресурсно-орієнтованого навчання майбутніх хореографів в умовах цифровізованого освітнього процесу: хмарні технології, веб-технології, освітніх проєктів, кайдзен-технологію, майндмепінг та ін. (Kononets et al., 2020).

На підставі аналізу праць науковців (А. Басов, А. Борисов, Н. Бугаєць, В. Волчукова, О. Енська, А. Максименко, О. Пархоменко, В. Пуйова, В. Пуйов, М. Серебренніков, І. Ткаченко, В. Шевченко та ін.) з метою цілісного уявлення процесу реалізації організаційно-методичних умов викладання дуетно-сценічного танцю у підготовці майбутніх хореографів нами розроблено модель, яка віддзеркалює особливості її структури, представлені такими блоками: *методологічно-цільовим, змістово-методичним та оцінювально-результативним* (рис. 1).

Як бачимо з рис. 1, *методологічно-цільовий блок* відображає: мету (реалізація організаційно-методичних умов); методологічні підходи (компе-

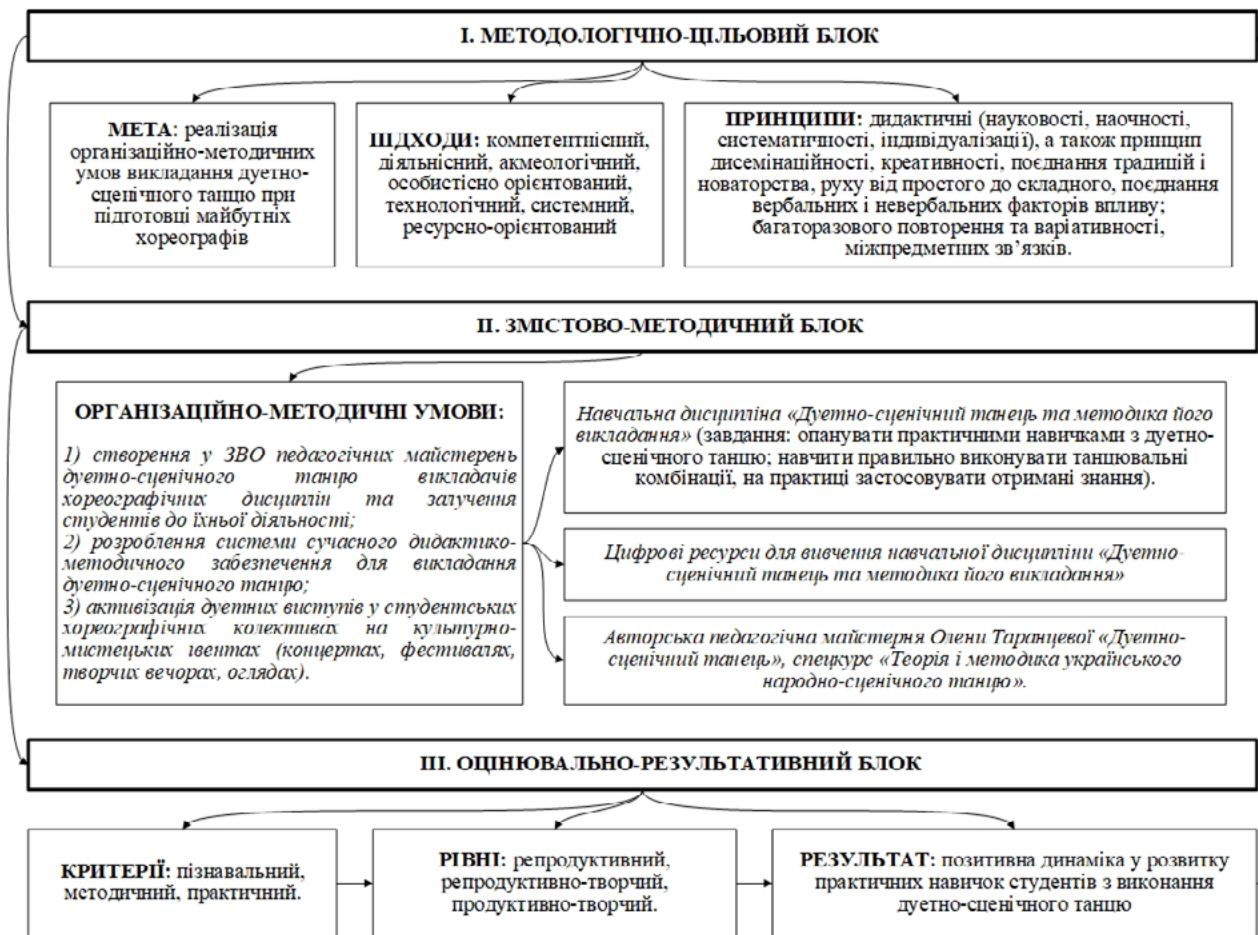

Рис. 1. Модель реалізації організаційно-методичних умов викладання дуетно-сценічного танцю у підготовці майбутніх хореографів

тентнісний, діяльнісний, акмеологічний, особистісно орієнтований, технологічний, системний, ресурсно орієнтований); дидактичні принципи науковості, наочності, систематичності, індивідуалізації); специфічні принципи (дисемінаційності, креативності, поєднання традицій і новаторства, руху від простого до складного, поєднання вербальних і невербальних факторів впливу; багаторазового повторення та варіативності, міжпредметних зв'язків), які покладаються в основу реалізації визначених організаційно-методичних умов викладання дуетно-сценічного танцю у підготовці майбутніх хореографів.

Змістово-методичний блок містить організаційно-методичні умови як один із ключових складників моделі, що відображає сукупність внутрішніх (які забезпечують особистісний розвиток майбутніх хореографів під час опанування мистецтвом дуетно-сценічного танцю) і зовнішніх (що сприяють реалізації процесуального аспекту моделі під час її імплементації у систему фахової підготовки майбутніх хореографів) елементів, які забезпечують її ефективне функціонування і подальший розвиток у ЗВО.

Також цей блок представлений такими дидактико-методичними складниками, як навчальна дисципліна «Дуетно-сценічний танець та методика його викладання» (її завдання спрямовані на опанування студентами практичними навичками з дуетно-сценічного танцю, навичками технічно й методично правильно виконувати танцювальні комбінації, а також застосовувати отримані знання на практиці); цифрові навчальні ресурси для вивчення навчальної дисципліни «Дуетно-сценічний танець та методика його викладання» (електронні конспекти лекцій, відеоуроки, відеотека записів зразків дуетно-сценічного танцю, дистанційний курс, система електронного автоматизованого тестування теоретичного матеріалу); авторська педагогічна майстерня Олени Таранцевої «Дуетно-сценічний танець» і спецкурс «Теорія і методика українського народно-сценічного танцю» (майстер-класи, воркшопи, цифрові навчальні ресурси для вивчення спецкурсу тощо).

Доречно зазначити, що кожна з визначених організаційно-методичних умов логічно зумовлює функціонування інших, без яких вона не може бути реалізована; ці умови існують у межах ціліс-

ної моделі та забезпечують успішний професійний розвиток у студентів-хореографів практичних навичок із виконання дуетно-сценічного танцю.

Оцінювально-результативний блок відображає визначені критерії оцінювання набутих студентами практичних навичок із виконання дуетно-сценічного танцю (пізнавальний, методичний, практичний); репродуктивний, репродуктивно-творчий, продуктивно-творчий рівні сформованість цих навичок та очікуваний результат від реалізації моделі.

Пізнавальний критерій демонструє систему знань із методики виконання технічно-акробатичних парних рухів із класичного й дуетно-сценічного танцю, якими має володіти майбутній хореограф.

Методичний критерій відбиває ступінь сформованості у майбутніх хореографів у процесі навчання технічним прийомом підтримки відчуття пластичної краси, усвідомлення й розуміння естетики хореографічного мистецтва, а також ступінь сформованості методології розмаїття прийомів виконання у парі під час виконання дуетно-сценічного танцю.

Практичний критерій віддзеркалює ступінь сформованості практичних навичок виконання дуетно-сценічного танцю, техніки партерної

та повітряної підтримки, навичок сценічного спілкування з партнером або партнеркою, відчуття взаємного темпу під час виконання дуетно-сценічного танцю.

Висновки. Таким чином, проведене дослідження засвідчує доцільність створення цілісної моделі реалізації організаційно-методичних умов викладання дуетно-сценічного танцю у підготовці майбутніх хореографів, яку складають три взаємопов'язані блоки (методологічно-цільовий, змістово-методичний та оцінювально-результативний). Ця модель може розглядатися як основа своєрідної стратегії удосконалення методики викладання дуетно-сценічного танцю у процесі фахової підготовки майбутніх хореографів у ЗВО. Окрім цього, схарактеризовані методологічні підходи до реалізації запропонованої моделі відповідно до умов навчально-пізнавальної діяльності студентів-хореографів забезпечують ефективність усього процесу навчання під час опанування мистецтвом дуетно-сценічного танцю. Перспективи подальших розвідок вбачаємо у глибшому вивченні системи принципів реалізації організаційно-методичних умов викладання дуетно-сценічного танцю у підготовці майбутніх хореографів в умовах різноманіття методик сучасної хореографічної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Борисов А.И. Психолого-педагогические аспекты подготовки педагога-хореографа : дисс. ... канд. психол. наук. Самара, 2001. 233 с.
2. Волчукова В.М., Бугаєць Н.А., Ліманська О.В., Тіщенко О.М. Методика роботи з хореографічним колективом. Основи курсу : навчально-методичний посібник. Харків : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2013. 47 с.
3. Еньська О.Ю., Максименко А.І., Ткаченко І.О. Композиція танцю та мистецтво балетмейстера. Суми : ФОП Цьома С.П., 2020. 157 с.
4. Кононец Н.В. Дидактичні основи ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів : дис. ... докт. пед. наук. Полтава, 2016. 473 с.
5. Пархоменко О.М. Формування балетмейстерських умінь майбутніх учителів хореографії у процесі фахової підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2016. 20 с.
6. Пуйова В.В., Пуйов В.М. Дуетно-сценічний танець. Методичні вказівки для викладачів та студентів спеціалізації хореографічне мистецтво. Рівне : РДК, 1994. 46 с.
7. Серебренников Н.Н. Поддержка в дуэтом танце : учебно-методическое пособие. Ленинград : Искусство, 1979. 151 с.
8. Шевченко В.Т. Мистецтво балетмейстера в народно-сценічній хореографії : навчально-методичний посібник. Київ : ДАКККиМ, 2006. 184 с.
9. Kononets N., Grynova M., Zhamardiy V., Mamon O., Liulka H. Problems of Implementation of The System of Resource-Based Learning of Future Teachers of Physical Culture. International Journal of Applied Exercise Physiology (IJAEP). 2020. Vol. 9 (12). P. 50–60.
10. Kononets N., Ilchenko O., Mokliak V. Future teachers resource-based learning system: experience of higher education institutions in Poltava city, Ukraine. *Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE*. July 2020. Volume. 21. Number: 3 Article 14. P. 199–220.

REFERENCES

1. Borysov A.Y. Psihologo-pedagogicheskie aspektyi podgotovki pedagoga-horeografa [Psychological and pedagogical aspects of training a teacher-choreographer]. Diss. kand. psihol. nauk. Samara, 2001. 233 s. [in Russian].
2. Volchukova V.M., Buhaiets N.A., Limanska O.V., Tishchenko O.M. Metodyka roboty z khoreohrafichnym kolektyvom [Methods of working with a choreographic team]. Osnovy kursu: navchalno-metodychnyi posibnyk. Kharkiv : KhNPU imeni H. S. Skovorody, 2013. 47 s. [in Ukrainian].

3. Enska O.Yu., Maksymenko A.I., Tkachenko I.O. Kompozytsiia tantsiu ta mystetstvo baletmeistera [Dance composition and art of the choreographer]. Sumy : FOP Tsoma S.P., 2020. 157 s. [in Ukrainian].
4. Kononets N.V. Dydaktychni osnovy resursno-orientovanoho navchannia dystsyplin kompiuternoho tsykladu studentiv ahrarnykh koledzhiv. [Didactic bases of resource-based learning computer sciences cycle students of agrarian colleges]. Dys. dokt. ped. nauk. Poltava. 2016. 473 s. [In Ukrainian].
5. Parkhomenko O.M. Formuvannia baletmeisterskykh umin maibutnikh uchyteliv khoreohrafii u protsesi fakhovoi pidhotovky [Formation of choreography skills of future teachers of choreography in the process of professional training]. Avtoref. dys. kand. ped. nauk : 13.00.04. Kyiv, 2016. 20 s. [in Ukrainian].
6. Puiova V.V., Puiov V.M. Duetno-stsenichni tanets. Metodychni vказivky dlia vykladachiv ta studentiv spetsializatsii khoreorafichne mystetstvo [Duet-stage dance. Methodical instructions for teachers and students specializing in choreographic art]. Rivne: RDIK, 1994. 46 s. [in Ukrainian].
7. Serebrennikov N.N. Podderzhka v duetnom tantse [Support in duet dance]: ucheb.-metod. posobie. Leningrad: Iskusstvo, 1979. 151 s. [in Russian].
8. Shevchenko V.T. Mystetstvo baletmeistera v narodno-stsenichnii khoreohrafii [The art of choreographer in folk stage choreography]: navchalno-metodychnyi posibnyk. Kyiv: DAKKKiM, 2006. 184 s. [in Ukrainian].
9. Kononets N., Grynova M., Zhamardiy V., Mamon O., Liulka H. (2020). Problems of Implementation of The System of Resource-Based Learning of Future Teachers of Physical Culture. *International Journal of Applied Exercise Physiology (IJAEP)*. Vol. 9 (12). P. 50–60.
10. Kononets N., Ilchenko O., Mokliak V. (2020). Future teachers resource-based learning system: experience of higher education institutions in Poltava city, Ukraine. *Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE*. July 2020. Volume: 21 Number: 3 Article 14. P. 199–220.